

ДИСЦИПЛИНА

Әлеуметтік-саяси білімдер модулі

ЭССЕ

**“Идеология, билік және өркениеттің болашағы: біздің санамызды кім
басқарады?”**

Орындаған Цифрлық инженерия

мамандығының 2-курс студенті :Мұса Нұрсұлу

Тексерген: Нұржан Қожабек

АЛМАТЫ

2025

Идеология, билік және өркениеттің болашағы: біздің санамызды кім басқарады?

Қазіргі әлемде ақпарат қуатты ықпал ету құралына айналды, ал бұқаралық сана барған сайын манипуляцияға ұшырауда. Саясат, медиа және технологиялар біздің шынайылық туралы түсінігімізді қалыптастырады, бірақ біз бұл әсерлерді қаншалықты саналы қабылдаймыз? Бұл эсседе біз идеологиялар қоғамды қалай басқаратынын, өркениеттер неге құндылықтар үшін қақтығысатынын және Фукуяма болжағандай, шын мәнінде "тарихтың соңы" жақындап келе ме, соны қарастырамыз.

Зигмунд Фрейд "Сана және бейсаналық" еңбегінде адам мінез-құлқы көбінесе жасырын импульстармен анықталатынын айтты. Бұл адамдарды сыртқы ықпалға осал етеді. Қазіргі медиа және цифрлық технологиялар осы механизмдерді пайдаланып, біздің сенімдеріміз бен эмоцияларымызды басқарады. Саяси элиталар, корпорациялар және тіпті әлеуметтік желілер біздің дүниетанымымызды қалыптастыратын әңгімелерді құрады. Бұл бақылау идеологияларды таратуға мүмкіндік береді және оны қолдайтын адамдардың санын арттырады. Нәтижесінде, белгілі бір идеологиялық модельдер бүкіл қоғамның әрекетін айқындайды.

Идеологияның әсерінен қалыптасқан қоғамдық сана өркениеттер арасындағы қарым-қатынасты да анықтайды. Сэмюэл Хантингтон "Өркениеттер қақтығысы" еңбегінде болашақтағы жаһандық қақтығыстар экономикамен немесе саясатпен емес, мәдени және діни айырмашылықтармен анықталатынын түсіндірді. Бүгінде біз бұл теорияның расталғанын көріп отырмыз: өркениеттер өздерінің құндылықтары, дәстүрлері және болмысын қорғау үшін күресуде. Қоғамдық сананы басқаратын идеологиялар тек ұлт ішіндегі емес, халықаралық деңгейдегі қақтығыстарды да тудырады. Өйткені әрбір өркениет өз құндылықтарын үстем еткісі келеді, бұл идеологиялық, мәдени және саяси бәсекелестікке әкеледі.

Фрэнсис Фукуяма "Тарихтың соңы және соңғы адам" еңбегінде Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін либералдық демократия барлық қоғамдар үшін әмбебап модельге айналады деп болжаған. Алайда бүгінде біз авторитаризмнің күшеюін, ұлтшылдықтың өршуін және демократиялық институттарға сенім дағдарысын байқап отырмыз. Бұған өркениеттер арасындағы идеологиялық қайшылықтар да әсер етеді. Демократиялық және авторитарлық жүйелердің күресі, ұлттық бірегейлікті сақтау мен жаһандану арасындағы қайшылықтар – барлығы "тарихтың соңы" теориясына күмән келтіреді. Керісінше, бұл процестер өркениеттер арасындағы жаңа қақтығыстар мен жаңа саяси жүйелердің пайда болуына әкелуі мүмкін.

Бүгінде идеологиялар тек жекелеген ұлттарды ғана емес, бүкіл әлемдік қауымдастықтың саяси құрылымын өзгертуде. Батыс пен Шығыс арасындағы құндылықтар қақтығысы, демократиялық және авторитарлық жүйелердің текетіресі, ұлттық мемлекеттердің жаһандану ықпалына қарсы тұруы – осының барлығы әлемдік тәртіптің тұрақсыздығын көрсетеді.

Сондықтан тарихтың аяқталғаны туралы тұжырым жасауға әлі ерте. Керісінше, біз жаңа идеологиялық кезеңге аяқ басқан сияқтымыз, онда ақпараттық соғыстар, мәдени бәсекелестік және геосаяси қақтығыстар басты рөл ойнайды. Бұл жағдайдан шығудың жалғыз жолы – сыни ойлауды дамыту, манипуляцияға қарсы тұру және саналы таңдау жасау қабілетін күшейту. Қоғам ретінде біз осы өзгерістерге дайын болуымыз керек,

өйткені болашақтың қандай болатыны біздің ақпаратпен қалай жұмыс істейтінімізге және идеологиялық ықпалға қаншалықты төтеп бере алатынымызға байланысты.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Фрейд, З. "Сана және бейсаналық".
2. Хантингтон, С. "Өркениеттер қақтығысы".
3. Фукуяма, Ф. "Тарихтың соңы және соңғы адам".